

Семинар № 4

Тема: Роль і значення методології і методу в теорії пізнання.

План:

1. Поняття *методології* наукового пізнання. Розкрити сутність і структуру методології. Яку роль відіграє методологія в процесі пізнання?
2. Поняття про *метод*. Яку роль відіграє метод в процесі пізнання? Як оцінювали значення методу мислителі різних наукових шкіл (Декарт, Бекон, Павлов)? Поясніть, чому без методу ускладнюється процес пізнання?
3. За якими ознаками здійснюється *класифікація методів*? Використавши класифікацію, назвіть методи, котрі використовуються сучасною теорією пізнання.
4. Характеристика методів наукового пізнання.
5. Визначити основні *загальнонаукові теоретичні* методи пізнання. Надати характеристику їхніх пізнавальних можливостей. Навести приклади їхнього конкретного застосування.
6. Визначити основні *загальнонаукові логічні* методи пізнання. Надати характеристику їхніх пізнавальних можливостей. Навести приклади їхнього конкретного застосування.
7. Визначити *емпіричні методи* наукового пізнання. Надати характеристику їхніх пізнавальних можливостей. Навести приклади їхнього конкретного застосування.

Скористайтеся підказкою:

- **Загальнонаукові теоретичні:** метод системного аналізу, ретроспективний метод, генетичний метод, абстрагування, аксіоматичний метод, метод ідеалізації, метод формалізації;
- **Загальнонаукові логічні:** аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, моделювання

Питання методології досить складне, оскільки саме це поняття тлумачиться по-різному. Багато зарубіжних наукових шкіл не розмежовують методологію і методи дослідження. У вітчизняній науковій традиції

методологію розглядають як учення про науковий метод пізнання або як систему наукових принципів, на основі яких базується дослідження і здійснюється вибір сукупності пізнавальних засобів, методів, прийомів дослідження. Найчастіше методологію тлумачать як теорію методів дослідження, створення концепцій, як систему знань про теорію науки або систему методів дослідження. **Методику** розуміють як сукупність прийомів дослідження, включаючи техніку і різноманітні операції з фактичним матеріалом.

Узагальнюючі, підсумкові питання:

1. Як ви вважаєте, на якому етапі розвитку пізнання виникає потреба у розробці методології? Поясніть, чому виникає ця потреба?
2. Як ви вважаєте, чи дійсно без методу процес пізнання був би значно ускладнений? Поясніть свою думку.
3. Чим відрізняються емпіричні методи пізнання від теоретичних? Як ви вважаєте, які методи виникли раніше? Поясніть чому?

Наукова література:

1. Шейко В.М. Організація та методика науко-дослідницької діяльності: Підручник. / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Знання-Прес, 2002. – 310 с.
2. Шевчук Р. Методологія наукового пізнання: від явища до сутності. Філософські та методологічні проблеми права. 2016. № 1. С. 31-44. // [file:///C:/Users/tbiri/OneDrive/!Downloads/380-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-772-1-10-20171018%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/tbiri/OneDrive/!Downloads/380-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-772-1-10-20171018%20(1).pdf)

Інформаційні джерела:

1. Загальнонаукові методи емпіричного і теоретичного пізнання // <http://politics.ellib.org.ua/pages-1112.html>
2. Загальнонаукові методи теоретичного пізнання // http://pidruchniki.ws/15970122/prirodoznavstvo/zagalnonaukovi_metodi_teoretichnogo_piznannya
3. Основні методи теоретичного пізнання // <https://buklib.net/books/31444/>
4. Поняття методу та методології наукового пізнання // <http://all-filosof.ru/filosofija-nauki/54/643-ponyattya-metodu-ta-metodologi%D1%97-naukovogo-piznannya>
5. Методологія наукового пізнання // <https://studfile.net/preview/2265648/page:17/>
6. Системний метод дослідження // <http://osvita.ua/vnz/reports/biolog/26054/>
7. Основні методи пізнання // <http://buklib.net/books/31444/>